

SIIONIN VIRSIEN UUDISTAMINEN

Herättäjä-Yhdistyksen musiikkitoimikunnan ehdotus päätoimikunnalle uudistamisen periaatteista sekä viestintäsuunnitelmasta ja käytännön toteutuksesta

1. Uudistamisen tausta

Yhteisesti veisatut Siionin virret ovat omaleimainen osa körttiläisyyttä. Kokoelma on liikkeen sisällä eri ikäisiä ja eri puolilla maata asuvia yhdistävä tekijä. Myös Siionin virsien käytöstä vuonna 2006 tehty tutkimus osoittaa selvästi, että niillä on erittäin vahva asema seuraliikkeessä. Siksi Siionin virsistä on pidettävä hyvää huolta.

Virren vastuulliseen käyttöön kuuluu huoli siitä, kuinka virsi elää mahdollisimman kauan ja mahdollisimman hyvin. Helposti ajatellaan, että ”tämä kelpasi vanhemmilleni ja kelpaa minulle, saa kelvata lapsilleni”. Uudistuksia tehdään kuitenkin tulevaisuutta varten ja perinne pidetään elossa uudistamalla.

Virsikokoelman uudistaminen on ikäänkuin remontin tekemistä. Virsi on kuin talo, joka korjataan – ei mahdollisimman vanhan näköiseksi, vaan käytännölliseksi ja toimivaksi, sellaiseksi jossa on miellyttävä asua. Alkuperäistä arkkitehtuuria pitää kunnioittaa, mutta nykyajan vaatimukset on otettava huomioon. Talon remonti täytyy toteuttaa noin kerran sukupolvessa.

Wilhelmi Malmivaara laati kokoelman Siionin virret uudistamalla voimakkaalla kädellä vanhoja virsiä, joista suurin osa oli Elias Laguksen vuonna 1790 suomentamasta kokoelmasta Sions sänger. Malmivaaran vuonna 1893 ilmestynyttä laitosta laajennettiin lisävirsillä pariinkin otteeseen. Siionin virsien nykyinen laitos otettiin käyttöön vuonna 1972 ja sitä laajennettiin lisävihkolla vuonna 2005. Tällä hetkellä käytössä oleva kokoelma ja sen lisävihko eivät muodosta sisällöllisesti ja tyylillisesti tasapainoista kokonaisuutta, mikä on yksi syy uudistamisen tarpeeseen.

Päätoimikunnan ja musiikkitoimikunnan yhteiskeskustelussa Aholansaassa toukokuussa 2008 nousi esille selkeä yhteisymmärrys uudistamisen perustavoitteesta: Siionin virret on omaleimainen tämän herätysliikkeen virsikokoelma, ei ”minivirsikirja”. Uudistamisen lähtökohtana ovat näin ollen herännäisyyden ja sen ylläpitämisen seuraliikkeen tarpeet, eivät niinkään kokonaiskirkollinen tai jumalanpalveluselämän perspektiivi.

2. Siionin virsien käyttötutkimus

Herättäjä-Yhdistys suoritti vuonna 2006 käyttötutkimuksen, jonka avulla kartoitettiin Siionin virsien käyttöä seuroissa ja veisuissa eri puolilla maata. Tutkimus antaa runsaasti tietoa eri virsien suosittuudesta, mutta tuo esille myös mielenkiintoisia piirteitä vakiintuneista seuravoista. Tutkimuksen puitteissa kirjattiin tuon vuoden aikana yhteensä 1312 tilaisuutta, joissa veisattiin 7443 Siionin virttä. Tämä tarkoittaa noin 5,7 virttä tilaisuutta kohden. Suurin osa tilaisuuksista oli seuroja, mutta joukossa oli myös runsaasti veisuita ja virsi-iltoja sekä paikallistoimikuntien kokouksia.

Kaikkein runsaimmin (yli 50 kertaa) veisattuja virsiä oli 44 kappaletta (14,0 %), joista 35 oli ”peruskokoelmasta” ja yhdeksän lisävihkosta. Sen sijaan vain harvoin (0–5 kertaa) veisattuja virsiä oli peräti 77 kappaletta, mikä tarkoittaa noin neljäsosaa koko kokoelmasta (24,5 %). Tämä luku osoittaa omalta osaltaan tarpeen Siionin virsien uudistamiselle.

3. Siionin virsien osastojako

Siionin virsien nykyinen osastojako ei ole kovin yksityiskohtainen. Kokoelman virret on jaettu vain viiteen varsin laajaan osastoon. Kokoelma alkaa kirkkovuotta seuraten Juhla-ajat-osastolla. Seuraperinteeseen kirkkovuosi ei kuitenkaan liity niin vahvasti kuin jumalanpalveluselämään, joten tällaista osiota ei välttämättä edes tarvittaisi Siionin virsiin tai ainakaan sen ei tarvitsisi olla kokoelman alussa. Lisäksi Uskonkilvoitus-osasto on valtavan laaja sisältäen peräti 117 virttä, jotka kuitenkin ovat aihepiireiltään varsin erilaisia. Uudistuksen myötä on syytä pohtia erilaisia tapoja toteuttaa Siionin virsien osastojako. Uudistamista ei kuitenkaan kannata ajatella dispositiolähtöisesti, vaan ennemminkin on pidettävä mielessä Siionin virsien luonne kotien ja seurojen virsikirjana.

4. Kieliasun uudistaminen

Erilaisiin virsi- ja laulukokoelmien uudistamistöihin on aina kuulunut olennaisena osana kieliasun muokkaaminen. Tämä johtuu siitä, että kieli muuttuu ja kehittyy vääjäämättömästi – tahdoimmepa sitä tai emme. Kieliasun uudistaminen on herkkä asia, sillä jokainen virsi on myös itsenäinen taideteos ja paikka paikoin vanhahtavakin runollinen kieli luo virsiin niihin kuuluvaa hartautta.

Siionin virsien uudistamisessa on syytä soveltaa raamatunkäännöstyöstä tuttua dynaamisen vastaavuuden periaatetta: nykyisen veisaajan on voitava ymmärtää teksti samalla tavalla kuin ensimmäisten veisaajien. Jotta teksti olisi ymmärrettävää, sen on oltava hyvää ja rikasta suomen kieltä. Esimerkiksi 1700-luvun kieli oli omana aikanaan modernia, ei arkaismia, niin kuin se on nykyveisaajan korvassa. Nykyajassa arkaismit saattavat toimia vain nostalgiamateriaalina. Kieliasun uudistamisen yhteydessä on syytä kiinnittää huomiota myös aivan yksittäisiin sanoihin ja käsitteisiin ja pohdittava, miten nykyinen veisaaja ne ymmärtää ja millaisia mielikuvia ne herättävät.

5. Nykyisen kokoelman virsien karsiminen ja yhdistäminen

Siionin virsien veisuuperinteeseen körttiläisessä seuraliikkeessä kuuluu tänäkin päivänä se, että seuraväki aloittaa tai ehdottaa virsiä. Jotta tämä tapa voitaisiin säilyttää elävänä, on Siionin virsien kokoelma pidettävä sen verran suppeana, että yksittäinen veisaaja pystyy sen jotakuinkin hallitsemaan. Nykyinen kokoelma lisävihkoineen (yht. 314 virttä) on tähän liian laaja.

Virsiensäilyttämisessä on otettava huomioon käyttötutkimuksen tulokset, mutta ne eivät saa yksin ohjata työskentelyä vaan karsiminen on pystyttävä perustelevaan niin teologiset, runolliset kuin taiteelliset näkökohdat huomioiden.

Edellisen Siionin virsien uudistamistyön yhteydessä monia vanhoja virsiä pilkottiin pienempiin osiin erillisiksi virsiksi. Tämä ratkaisu ei ole aina osoittautunut parhaaksi mahdolliseksi. Monet Siionin virsistä ovat sisällöltään ja rakenteeltaan kovin samankaltaisia. Tällaisia virsiä voisi yhdistää takaisin yhdeksi virreksi samalla kuitenkin karsien säkeistöjä. Näin palattaisiin lähemmäksi virren alkuperäistä kokonaisuutta. Virsihistoria on osoittanut sen, että pitkien virsien lyhentäminen ja tiivistäminen säilyttäen kuitenkin keskeiset kielikuvat ja oivallukset pitää ne elinvoimaisina.

6. Uudet virsitekstit

Uudistamistyön yhteydessä siirretään osa vuonna 2005 käyttöön otetun Siionin virsien lisävihkon virsistä osaksi kokoelmaa. Lisäksi on syytä kartoittaa, millaisia virsiä ja aihepiirejä tarvittaisiin lisää. Myös virsien karsimisen yhteydessä voi nousta esiin tarve korvata tietyn poistettavan virren mukana poistuva aihepiiri uudella virrellä. Virsikirjojen ja hengellisten laulukirjojen uudistamiseen on lisäksi aina kuulunut oman ajan virrentekijöiden tuotannon nostaminen mukaan perinteen rinnalle ja sitä jatkamaan.

7. Siionin virsien sävelmäuudistus

Siionin virsien sävelmistön rungon muodostavat eri puolilta maatumme muistiin kirjoitetut kansantoisinnot, mutta niiden rinnalla – erityisesti lisävihkossa – on muitakin sävelmiä. Yhtenä lähtökohdana sävelmien osalta on jatkossakin pidettävä sitä, että nuottikuva on vain likiarvo. Niekkuja saa ja pitääkin laulaa ja myös uudet sävelmät saavat elää ja muokkautua veisaavan kansan suussa. Paikallisten variaatioiden käyttöön ja yksittäisten veisaajien harjoittamaan melodian koristeluun kannustetaan jatkossakin.

Uusien tekstien myötä myös kokoelman sävelmistö laajentuu uusilla sävelmillä, joista osa voi poiketa selvästi kansantoisintojen muodostamasta peruslinjasta. Erityisesti näiden sävelmien kohdalla on pohdittava niiden soveltuvuutta Siionin virsiin ja otettava huomioon veisuuperinne, jonka mukaisesti Siionin virret veisataan ilman säestystä ja säerajoilla usein pysähtyen. On myös pohdittava huolellisesti, millä tavoin tällaiset säerajat olisi järkevintä merkitä nuottikuvaan.

Edellisen uudistuksen sävelmien osalta käytännössä epäonnistuneiksi koetut ratkaisut on syytä korjata. Lähes käyttämättömiksi jääneet suomalaisten koraalitoisintojen alkuperäiset juurisävelmät voi jättää pois. Samoin on kiinnitettävä huomio maakunnallisiin, toisistaan vain hyvin vähän poikkeaviin toisintoihin, jotka sekoittuvat helposti keskenään haitaten veisaamista. Sävelmäuudistuksen yhteydessä joudutaan ottamaan kantaa myös useissa virsissä esiintyviin samoihin sävelmiin sekä joissakin virsissä oleviin vaihtoehtoisin sävelmiin.

8. Viestintäsuunnitelma

Siionin virsien uudistamistyö on 2000-luvulla toteutettava avoimesti ja läpinäkyvästi. Musiikkitoimikunta ehdottaa, että Hengellisessä Kuukauslehdessä seurataan säännöllisesti työn etenemistä ja Herättäjä-Yhdistyksen verkkosivuille avataan oma sivusto uudistamistyölle. Tuo sivusto sisältää tietoa uudistamisen vaiheista, esimerkkivirsiä ja palautemahdollisuuden. Lisäksi Körttiforumille ehdotetaan avattavaksi oma keskustelualue Siionin virsien uudistamistyölle.

Vapaan palautteen lisäksi uudistustoimikunta kokoaa palauteryhmän, joka antaa palautetta uudistamistyön eri vaiheissa. Palauteryhmään kerätään eri-ikäisiä, eri puolilla maata asuvia ja eri ammatteja harjoittavia veisaajia.

Keväällä 2010 järjestetään Aholansaassa viikonlopun mittainen seminaari, johon kutsutaan mukaan kaikki uudistamistyöhön eri tavoin osallistuvat henkilöt: toimikunnan ja jaostojen jäsenet ja niiden käyttämät asiantuntijat sekä palauteryhmän jäsenet.

9. Päätösehdotus

Herättäjä-Yhdistyksen musiikkitoimikunta ehdottaa päätoimikunnalle, että

1. Päätoimikunta asettaa viisihenkisen Siionin virsien uudistustoimikunnan valmistamaan uutta Siionin virsien kokoelmaa. Toimikuntaan nimetään Herättäjä-Yhdistyksen toiminnanjohtaja, teksti- ja sävelmäjaostojen puheenjohtajat, yksi herännäisyyttä tunteva uskonnollisen lyriikan asiantuntija sekä Herättäjä-Yhdistyksen musiikkisihteeri, joka toimii myös toimikunnan sihteerinä. Toimikunnan työtä tukemaan ja uudistamista käytännössä toteuttamaan päätoimikunta asettaa teksti- ja sävelmäjaostot, jotka toimivat yhtä aikaa ja yhteistyössä. Jaostot käyttävät työssä apunaan niin teologian, suomen kielen, runouden ja kirjallisuuden kuin musiikin asiantuntijoita. Uudistustoimikunta raportoi työstään säännöllisesti päätoimikunnalle, joka voi halutessaan pyytää toimikunnalta välimietintöjä.
2. Uudistustoimikunta laatii syyskuuhun 2009 mennessä päätoimikunnalle ensimmäisen välimietinnön, joka sisältää tarkemman ja konkreettisemmän kuvauksen tässä esityksessä

esitettyjen periaatteiden toteuttamisesta käytännössä, uudistuksen aikataulusuunnitelman, kustannusarvion sekä näytteitä niin muokatuista kuin uusista virsistä.

3. Siionin virsien uudistamistyöstä aiheutuvat kulut kohdennetaan Herättäjä-Yhdistyksen musiikkityön budjettiin. Selvitetään myös mahdollisuus saada avustuksia uudistamistyön toteuttamiseen.

Helsingissä 28. päivänä lokakuuta 2008

Herättäjä-Yhdistyksen musiikkitoimikunta

Markku Kilpiö
puheenjohtaja

Samuli Korkalainen
sihteeri